

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ז' אייר תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים ט.
דף היומי בהלכה: מסעיף ט"ז עד סעיף כ'.
מוסר: פרק ט' מ"זע"ה נבאר אודות העושר" עד תחילת פרק י'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה משנה ו עד משנה י'.

הדף היומי בהלכה

מדוע אסור לקרוא בשבת כיתוב שתחת תמונה?

אולם, כיתוב שאינו מחדש דבר, כגון שמו של רב מפורסם הכתוב מתחת לתמונתו - יש אומרים שמותר לקרואו, כיון שיסוד איסור הקריאה הוא בכך שהכיתוב יחד עם הציור והתמונה יוצרים מסר מסוים, או סיפור מסוים, וממילא כשאין צורך בכיתוב אין איסור בקריאתו.

[שו"ע שז, טו, ומשנ"ב נז; ביאורים ומוספים דרשו, שז, 65]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל אסרו קריאת 'שטרי הדיוטות' בשבת, אם משום שהכתב עוסק בעסקי חולין, ואם מחשש שימחק חלק מהכתוב. והוסיפו ואסרו קריאת כתבים אחרים, מחשש שימ'שכו לקריאת שטרי הדיוטות. אחד הדברים שאסרו חז"ל לקרוא מפני חשש זה, הוא כיתוב שתחת ציור או תמונה, המתאר את תוכנם.

הדף היומי בהלכה

האם מותר להסתכל בתמונות בשבת?

כי אף לדעתו אין להחמיר אלא בציור ובתמונה שיש תחתיהם כיתוב, מחשש שיקרא את הכיתוב, והוסיף כי אכן ראוי להחמיר בכך, אלא אם כן ברי לו שלא יקרא את הכיתוב, או שהוא מסתירו בידו.

[ביאורים ומוספים דרשו, שז, 65]

בהמשך לאמור: ציור או תמונה המסייעים להבנה של דברי תורה, כגון תמונה של ארבעת המינים, או תמונה המתארת כיצד להתעטף בטלית - נחלקו הפוסקים אם מותר לקרוא את הכיתוב שתחתיהם בשבת. וכיתוב שתחת תמונה שאינה מופיעה בפני עצמה, אלא בתוך ספר - נחלקו הפוסקים אם מותר לקרואו. והסתכלות בציור ובתמונה ללא קריאת הכיתוב - כתבו האחרונים שהיא מותרת. ויש מגדולי האחרונים שנהגו להחמיר בכך; ויש מהפוסקים שכתבו,

הדף היומי בהלכה

עיתון שיש בו דברי תורה - האם הוא מוקצה?

בקריאה, ואסר אף להרימו מהרצפה. והעיתונים שבזמננו, המשופעים בפרסומות ובידיעות מסחריות - יש אומרים שלכל הדעות נחשבים כמוקצה ואסור לטלטלם, ואסור אף לקרוא את מעט דברי התורה שבהם; ויש אומרים שמותר לקרוא דברי התורה שבהם.

[משנ"ב שז, סג; ביאורים ומוספים דרשו, 70]

במשנה ברורה הביא דעת אחרונים רבים שאסור לקרוא עיתון בשבת, ודעת אחד האחרונים שהקל בדבר. ויש מהפוסקים שפירש כי הכרעת המשנה ברורה היא שיש להחמיר בדבר, אלא שאין למחות ביד המקל בכך. ולדעת החזון איש עיתון איש מוקצה, ויש למחות ביד הקורא בו בשבת; ומסופר כי הורה כן אף לגבי עיתון שרובו דברי תורה ומיעוטו דברים האסורים

משהגיעו למחוז חפצם, העתיר רבנו כדרכו ברכות ותודות על הנהג, ופנה לביתו. אך משרק פסע פסיעות אחדות, סב על עקביו כשמפניו ניכר שהוא מוטרד ממהו

כשמרן הגרמ"י ליפקוביץ שכח לומר שלום לילד בן חמש

ניכר שהוא מוטרד ממהו. לתדהמת הנהג, פתח רבנו את הדלת ופנה אל הדרדק שישב במושב האחורי, והתנצל על ששכח לומר לו שלום... העתיר גם עליו ברכת שלום לבביות, ובברכת שלום פנה לביתו.
(דובב שפתים)

פעם כאשר שב מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל מברית מילה, ואחד המשתתפים התנדב להשיבו ברכו, צירף הנהג לנסיעה גם את בנו בן החמש, שישב במושב האחורי והתבשם מהנסיעה במחיצת הרב, כשהוא חוקק בלבו דמות מרוממת של גדול בישראל. משהגיעו למחוז חפצם, העתיר רבנו כדרכו ברכות ותודות על הנהג, ופנה לביתו. אך משרק פסע פסיעות אחדות, סב על עקביו ושב אל הרכב, כשמפניו

פניני הפרשה

בשעת לילה מאוחרת, כשתושבי מגדיאל נמו את שנתם, יצא הרב עם בנו לבית הכנסת. הניח כסא על שולחן, טיפס והזיז את מחוגי השעון חצי שעה קדימה...

כיצד מנע רבה של מגדיאל מכהן שחלל את קדושת הכהונה לעלות לתורה

והזיז את מחוגי השעון חצי שעה קדימה. המעשה אירע לפני יותר מחמישים שנה, זו היתה תקופה אחרת, ולא לכולם היו שעונים. למחרת הגיעו המתפללים לשיעור לפני התפילה. השיעור הפעם היה קצר... וכך החלו להתפלל חצי שעה קודם. בתפילה 'שמונה עשרה' סימן הרב לחזן שלא ימתין לו. הכהן הגיע לאחר קריאת התורה...

(נר לשולחן שבת)

וקדשתו כי את לחם אלהים הוא מקריב, קדש יקיה לך (ויקרא כא ח) במושבה מגדיאל היה כהן שעמד לשאת גרושה ר"ל. בערב יום חופתו ניגש הכהן לגבאי ודרש לתת לו מחר עליה, באומרו כי חתן צריך לעלות לתורה. ניגש הגבאי לרב המושבה, הגאון רבי פרץ אריאל, ושאל מה לעשות. יש לציין כי אותו אדם היה 'גברא אלימא', הוא היה יכול להבעיר את מגדיאל, והיה צריך להתנהג עמו בחכמה. בפקחותו, עשה הרב אריאל מעשה. בשעת לילה מאוחרת, כשתושבי מגדיאל נמו את שנתם, יצא הרב עם בנו לבית הכנסת. הניח כסא על שולחן, טיפס

קנין חכמה פרקי אבות

זצ"ל עיין ממושכות בספר ובמכתב... ובעודי עומד וממתין, פנה אלי ואמר: "אינני מכיר את הכותב הזה, אבל צריך לענות לו..."

למי התאמץ מרן הסטייפלר זצ"ל להשיב בכתב למרות חולשתו הרבה

תפוסות בענין המכתב, שכנראה נגע למה שכתוב ב'קהילות יעקב'. בעודי עומד וממתין, פנה אלי ואמר: אינני מכיר את הכותב הזה, אבל צריך לענות לו. הוא שואל כאן שאלה על הספר, וניכר מהמכתב שהוא באמת רוצה לדעת. לשואל כזה מוכרחים להשיב אפילו כשאין כח. (משל האבות' מתוך 'פניני רבנו הקהילות יעקב')

"שואל כענין..." (אבות ה ז) בשנותיו האחרונות, בשל חולשתו הגדולה נמנע מרן הסטייפלר להשיב בכתב לשואלים. פעם אחת - סיפר הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל - נכנסתי אליו וראיתי מעיין טובא במכתב קצר מאוד שהגיע אליו. לפניו היה מונח כרך אחד מכרכי 'קהילות יעקב', הוא עיין ממושכות בספר ובמכתב וניכר היה שמחשבותיו

פניני הפרשה

"תמיד התפלאתי בעת ספירת העומר, כשאמר הרבי הישועות משה' מויז'ניץ זצ"ל ב'לשם יהוד' את התיבות 'שבע שבתות תמימות תהיינה' - בכה מאוד. וכי מה מעורר כל כך במילים אלה?!"

פעם אחת - הוא מספר - כאשר נכנסתי אל הקודש פנימה עם קוויטל, פנה אלי הישועות משה' כשהוא מפזם את התיבות האלו בנוסח המקובל בהתרגשות. אחר כך אמר לי: "האם הנך יודע מה הפירוש 'שבע שבתות תמימות תהיינה'? - זיבען ריינע וואכען! שבעה שבועות, שאכן יהיו 'תמימים', נקיים ומזוככים! (גיליון 'במשנת רש"י', מתוך 'הליכות הישועות משה')

שבע שבתות תמימות תהיינה: (ויקרא כג, טו) "מלמד שמתחיל ומונה מבערב, שאם לא כן אינן תמימות" (רש"י) סיפר הגר"י מילר: תמיד היה לי לפלא בעת ספירת העומר ב'לשם יהוד', כשאמר הרה"ק הישועות משה' מויז'ניץ זצ"ל את התיבות "שבע שבתות תמימות תהיינה", בכה מאוד. וכי מה מעורר כל כך במילים אלה?

אמינותו של מספר לשון הרע, היא כאמינותו של לובש שעטנו ומקיף פאת ראשו וזקנו

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

שעבר על לאו של 'לא תלך רכיל' ולא תשא שמע שוא' ושאר לאווין, ואם כן, מפני רשע זה נוציא את השני מחזקת כשרותו ונאמין שעבר על איסור לשון הרע? - "בוודאי החשוד על לאו דרכילות ולשון הרע, חשוד גם כן לשקר ולהוסיף דברים ולהחליף מסופו לתחילתו".

בביאורים ומוספים מציינים מדברי 'חפץ חיים' בספר 'שמירת הלשון', שמדמה את המספר לשון הרע לאדם שלובש שעטנו ומקיף פאת ראשו וזקנו - שאז בוודאי לא היה השומע מאמין למה שמספר, שכשם שהופקרו בעיניו איסורי תורה אלה, בוודאי הופקר אצלו איסור שקר. ואם כן הוא הדין במי שמספר לשון הרע, שהופקר אצלו איסור כה גדול, בוודאי אין להאמין שסיפורו אמת.

בסעיפים הנלמדים היום (כלל ו' מהלכות רכילות סעיפים א-ב) עוסק 'חפץ חיים' באיסור לקבל ולהאמין לסיפור רכילות, גם כאשר ישנן לכאורה סיבות לקבל את הדברים. לדוגמה, כאשר המספר אומר את הדברים בפני האדם שעליו מדובר, והלה שותק. למרות שמשתיקו נראה כי הוא מודה לדברים, אסור לשמוע להאמין ולקבל את הסיפור כאמת, משום שיתכנו סיבות אחרות לשתיקתו. לטעם האמור, שיתכנו סיבות אחרות לשתיקה, אנו נזקקים רק במקרה שהמספר לא עבר על איסור בסיפורו. וכגון שיש בסיפורו תועלת. אך באופן שהמספר עובר על לאו של 'לא תלך רכיל' - בלאו הכי אין להאמין לו כלל. וכפי שמסביר זאת 'חפץ חיים' - שהרי מספר זה הוא רשע לפי סיפורו בעצמו.

המוסר היומי

חובת ההשתדלות ללימוד תורה - פי כמה מחובת ההשתדלות לפרנסה

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי 'חפץ חיים':

כוחותיו וכספו להבל, ומכל מקום מחמת ספק שמא ירויח איננו מונע עצמו, ומפקיר כחותיו וכספו.

ועל אחת כמה וכמה, שצריך לעשות כפלים בשביל נפשו, להשיג יראת ה' ותורתו, שבזה בודאי יעזרנו השי"ת שימצא מאוויי נפשו, כמו שאמרו חכמינו ז"ל: אם יאמר לך אדם יגעתיו ולא מצאתי - אל תאמין".

[תורת הבית פרק ט]

"ידוע הוא בכל איש בימי חייו, ובפרט אצל סוחרים, שנוסע בדרך ומוציא הרבה כסף על זה, ומטרתו כדי להשיג סחורה, או איזה עסק טוב, שיוכל להרויח כסף על ידו. וביאר לנו הכתוב - אִם תִּבְקֶשׁנָה כִּכְסֶף וְכַמְטָמוֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה, אֲזַ תִּבְיִן יִרְאַת ה' וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא - שבאופן זה ממש יתרצה האדם להוציא כסף כדי להשיג יראת ה' והשגת תורתו.

ואפילו על ספק אם ישיג כסף, גם כן אנו רואים שבני אדם עושים כל ההשתדלות, כי לפעמים עולה הכל בתוהו, שאיננו מרויח מאומה ומכלה

לידו עמד יהודי מגולח, גלוי ראש, ודפק ראשו בקיר. הך, הך, הך, הך. נראה היה שדעתו השתבשה. הרבי הזדעזע. פנה אליו בקול רך, אבהי: "מה אתה עושה?"

הסיפור המדהים שסיפר האדמו"ר מקופיטשניץ זצ"ל מארה"ב לרבי יעקב גלינסקי זצ"ל

עליכם לפני ד' אלוקיכם (ויקרא כג כח)

סיפר לי הרבי מקופיטשניץ זצ"ל, מארצות הברית, מאדמו"רי בית רוז'ין: הגעתי לארצות הברית כפליט, בראשית המלחמה. נמלטתי מאוסטריה הכבושה, ממש בדקה האחרונה. הגעתי כפליט, לא ידעתי אנגלית, יסדתי בית מדרש והתפללו בו יהודים שכמהו לבית העתיק, לניחוחות מורשת אבותיהם.

יום אחד באה אשה בוכיה. סיפרה שהיא אלמנה, מתמודדת לבדה עם קשיי הקיום וכל נחמתה בנה יחידה, אין לה מלבדו איש בעולם. ועכשיו, עומד הוא לשאת גויה לאשה. עולמה חרב עליה בשנית. אבל כל תחנוניה נפלו על אזניים ערלות. בנה סבור שארוסתו היא נערה נפלאה ותהיה כלה מסורה והם עוד ישיעוהו רב נחת, עוד תראי. בטוח שאמו שבויה בסבך דעות קדומות, ומבקשת להפר את אושרו. בצר לה באה אל הרבי. שהרבי ידבר עם בנה וישנה את דעתו... הסביר לה הרבי שאין סיכוי. הוא אינו שולט באנגלית, והבחור וכמעט ואינו מבין אידיש, ומה לו ולרבי. הן יודע הוא שהיהדות מתנגדת לצעדו, והיהדות אינה מחייבת אותו. אמרי לי, תפילין הוא מניח? לא. שבת הוא שומר? לא. אז מדוע את סבורה שאשכנעו.

שמעה ומעין דמעוניה נפרץ, גלשו כאשד והמסו את הלב. טוב, תביאי אותו, ננסה. הבחור הגיע, שחצן ומתריס. אמו אמרה לו לבוא, ובא. אבל שהרבי לא יחשוב שדעתו תשתנה. נחרץ הוא בהחלטתו לשאת את הנערה.

אמר לו הרבי: הרגע, איני אוסר עליך ואיני מנסה לשכנע אותך, הרשה לי רק לספר לך סיפור שארע עמי תשמע ותחליט.

הבחור התישב. חשדנותו לא פגה, אבל התרופפה מעט. סיפר הרבי, שבתקופה שלפני המלחמה התגורר בוניה, בירת אוסטריה. הגרמנים השתלטו על המדינה ב"אנשלוס" הידוע, האיחוד בין שתי האומות הדוברות גרמנית, והחלה העוינות וההתעללות ביהודים. ב"ליל הבדולח", ליל הפרעות הזכור לשמחה, נשרפו מאות בתי כנסת וקלגסי הגיסטאפו התדפקו על דלתו, אסרוהו באישון ליל והשליכוהו למרתפי הבולשת האכזרית. עיניו הסתגלו לאפלולית, וזיהו שתי קבוצות שהתגודדו במרתף רחב הידים. בצד האחד גנחו יהודים מוכים וחבולים, זבי דם ושבורי אצבעות וגפיים. אלו שעברו את מסכת החקירות, ההשפלות והעינויים. בצד השני הצטופפו יהודים נפחדים

ומבוהלים אלו שממתינים לתורם בלב הולם... הצטרף אליהם.

לידו עמד יהודי מגולח, גלוי ראש, ודפק ראשו בקיר. הך, הך, הך, הך, נראה היה, שדעתו השתבשה.

הרבי הזדעזע. פנה אליו בקול רך, אבהי: "מה אתה עושה?"

אין תשובה. רק חבטות עמומות: הך, הך, הך.

אחז בידו בעדינות: "חדל, יהיה טוב, נעבור את זה"...

הלה הביט בו בעינים בוערות באש זרה: "לא מגיע לי לעבור את זה, לא מגיע לי לחיות"...

"את זה תשאיר לקדוש ברוך הוא להחליט, אנו מצווים לשמור על חיינו"...

"לא, אני יודע, לא מגיע לי לחיות!" יבב האיש.

"מדוע אתה חושב כך" שאלו הרבי.

פתח האיש וסיפר, שהוריו הגרו מגליציה לאוסטריה מדוחק פרנסתם. הם היו יראים ושלמים, ואילו הוא התרחק מדרכם ופרק עול תורה ומצוות. סבלו, והבליגו. אבל משהודיעם שהוא עומד לשאת נכריה לאשה, הודיעו שזה הגבול, מבחינתם. הוא מתנתק בכך מהיהדות, ומתנתק גם מהם. לעג ואמר שהם שבויים בדעות קדומות, שהם מנסים למנוע ממנו את אשרו. דבריו נפלו על אזניים ערלות, והם ישבו עליו "שבעה". אתה יודע מה זה?

הבחור הנהן בראשו, היה מרותק.

טוב, בז להוריו ורחם על אפקם הצר. הם בסך הכל מאמללים את עצמם, הוא ימצא את אושרו עמה. עשרים שנה הוא חי איתה.

"עשרים שנה, רבי! הורי מתו ביגונם, ואני בזתי להם. ועכשיו השתלטו הגרמנים על אוסטריה ופרסמו את חוקי הגזע. אסור ליהודי לשאת גויה ואסור ליהודיה להנשא לגוי. אבל איש לא ידע שאני יהודי. עשרים שנה שלא דרכת בבית הכנסת, גם לא ביום כפור, רבי! ואמש, אמש היא פנתה לשלטונות והצהירה שאני יהודי. השליכו אותי למרתפי הגיסטאפו, והעבירו לבעלותה את ביתנו המשותף ואת חשבון הבנק, יאמר לי הרבי, האם מגיע לי לחיות!?"

הרבי התייפח כשזכר וציטט, האיש התייפחה כששמעה, והבחור קפץ מן הכסא ודילג לפתח החדר. שם ידו על מזוזה ונשבע שהוא עוזב את הנערה!

("והגדת" יום כיפור)